

U.S.A. CANADA

KONTAKTORGAAN VAN DE STUDIEGROEP USA/CANADA • OPPERICHT 10 JAN. 1970

Redaktie: C.V.ten Brink
v. Oosten de Bruynstraat 147
Haarlem. Tel. 023 - 31 41 30

No. 15 - oktober 1976

WELKE BETEKENIS HEEFT EEN STUDIEGROEP VOOR U ?

Het zich bezighouden met een vrijetijdsbesteding, zoals b.v. postzegelverzamelen, vereist naast een keuzebepaling ook een voldoende inzet, die wij bereid zijn daaraan ten grondslag willen leggen.

Een zekere mate van kennisvergaren van het door ons gekozen onderwerp is daarbij beslist noodzakelijk. Tussen het simpele verzamelen van postzegels en het wetenschappelijk specialiseren daarvan, liggen tal van mogelijkheden waaruit een voor ons aansprekelijke doelstelling bepaaldelijk kan zijn.

Veelal ontbreekt het niet aan goede wil, maar merendeels aan een juist inzicht en terzake kundige kennis ten opzichte van het onszelf gestelde doel. Daarin schuilt de betekenis van een studiegroep die aan deze behoefte, met voorlichting en begeleiding, tegemoet wil en kan komen.

Het U aangeboden enquête-formulier is er om deze dienstverlening zo effectief mogelijk te maken. Verzuim dus niet dit in te vullen en op te zenden naar de redaktie. Doen ? Já toch zeker !

AKTIVITEITEN EN VOORZIENINGEN BINNEN ONZE GROEP IN DE PERIODE 1976/77

Hetgeen reeds in onze bijeenkomst van 11 september j.l. besproken werd, geven wij voor hen die toen niet aanwezig konden zijn, een kort overzicht met enige aanvullingen ten opzichte van onze plannen en activiteiten in het thans lopende verenigingsjaar.

1. Op 13 november a.s. zal een grote ruildag georganiseerd worden waarbij een belangrijke veiling van kaders, partijen, dozen, kistjes, albums, stockboeken enz. Wat betreft het aangeboden zal er niet uitsluitend USA of Canada ter tafel komen doch ook diverse verzamelgebieden, al naar gelang er wordt ingezonden. Schroom dus niet uw overschotten en doubletten, wat het ook is mee te nemen. Gezien deze variatie in postzegels en brieven of anderzins, zal er geen veilinglijst zijn, om reden dat er gezien het speciale karakter van datgene wat binnenkomt zonder voorafgaande melding, onmogelijk is. Het is dus zaak die dag aanwezig te zijn en vooral zoveel mogelijk veilingstukken mee te brengen. Ook voor hen die absoluut niet kunnen komen bestaat er gelegenheid overtollig zegel- of briefmateriaal ter veiling te brengen. Om hoge frankeerkosten te ontgaan kan in zo'n geval tot ophalen van de veilingstukken worden overgegaan, mits in de omgeving van Amsterdam, Haarlem, Den Haag of Venray, of meegegeven worden aan hen die wel komen. Gaarne spoedig enig bericht aan de redactie vooraf wat er alzo beschikbaar is. U dient er een algemeen belang mee en schept ook voor uzelf ruimschoots gelegenheid tot onderlinge ruil, koop of verkoop. Dit keer is als centraal punt van bijeenkomst de keuze gevallen op een gelegenheid in Alphen aan de Rijn. Nadere gegevens vindt U in de konvokatie vermeldt. Houdt deze datum vrij. Ongetwijfeld zal er gelegenheid zijn aanwinsten voor uw verzamelinteresse te vinden. Het kan een gezellige dag van lekker postzegelen worden.

2. Onze bijeenkomst als eerste in het nieuwe jaar 1977 zal in hoofdzaak bestaan uit een leerzame studiedag, waarbij vanzelfsprekend zegel- en briefbeschouwingen aan de orde zullen komen. Tevens een daarop gerichte veiling van besproken zegels en brieven welke ter tafel komen. Hierbij zonodig antwoord op vragen welke ons door de leden worden voorgelegd, zowel van klassiek als modern USA en Canada. Heeft U nog enige problemen waarvan U het fijne nog niet weet, dan is dit de wijze om daar achter te komen. Schrijf of bel nu reeds wat U graag behandeld zou willen zien, dan kan daar op een meer uitgebreide en deskundige behandeling staat worden gemaakt. Ook dit een bijzondere vergadering welke onze studiegroep waardig zal blijken.

3. Op 26 mei van het volgend jaar vindt er in Amsterdam een groots filatelistisch evenement plaats, namelijk de groots opgezette "AMPHILEX 77".

Het is het bestuur, weliswaar met enige moeite, toezegging te verkrijgen aan deze manifestatie in een zeker groepsverband mee te mogen doen. Zeer zeker de moeite waard als men bedenkt dat een persoonlijke deelname alleen dan kan overwogen worden, wanneer er vooraf ten minste een zilveren waardering behaald is. Voor onze gezamenlijke deelname geldt dit echter niet, wel zal er een voorafgaande selectie moeten plaatsvinden. Gezien ons succes met onze eigen tentoonstelling hebben we daarvoor slecht weinig te vrezen uitgesloten te worden.

Inschrijving daarvoor is reeds geschied en vol belangstelling wachten wij een eventuele toezegging rustig af. Mocht er echter afwijzend worden beschikt, dan houden we het in overweging zelf een, zij het kleine, postzegeltentoonstelling te organiseren. Liefst in de omgeving van het RAI-complex waar de Amphilex wordt gehouden. Met enige tam tam van onze zijde zal dan zeer zeker op een gunstig resultaat gerekend mogen worden.

Thans reeds kunt U zich voor deelname opgeven in welk opzicht en het daarvoor verlangde aantal kaders U

wilt uitkomen. Laat spoedig iets van U horen, tot 1 nov.a.s. bestaat hiervoor gelegenheid. Een briefkaartje of telefoon-opgave is voldoende. Daarna is deelname uitgesloten. Voorbereidingen vragen nu eenmaal tijd en het zou jammer zijn te late reacties te moeten afwijzen. Doe het nú !

4. Dit punt betreft ons voorgesteld specialisatie- en lezers-onderzoek door middel van een onder onze leden te houden enquête. Ingesloten vindt U een daarvoor bestemd formulier waarvan wij hopen dat ieder van ons daaraan wil meewerken. Aan de hand van de daaruit voortkomende gegevens zou een gedetailleerde ledenlijst samengesteld kunnen worden, t.b.v. uitwisseling van gegevens en ruilmogelijkheden onderling, waarbij aan de hand van verkregen informatie en zegelverweving, een optimale interesse verkregen kan worden. Ook ten opzichte van het rondzendverkeer geeft zo'n onderzoek belangrijke aanknopingspunten t.o.v. speciaal gerichte rondzendingen, waarbij overbodig aangeboden zegel- of briefmateriaal wordt vermeden. Besparing van portokosten tot gevolg hebbende.

In verband met ons studieblad geeft een desbetreffend overzicht belangrijke gegevens t.o.v. de samenstelling van ons kontaktorgaan, over de interesse en de doelgerichtheid van diverse artikelen. Mogelijk te maken van een onderling ruilverkeer kan overwogen worden, vanuit een centraal punt tussen leden met een gelijkgerichte belangstelling. Hierdoor zouden er kontakten gelegd kunnen worden tot het bevorderen en verstevigen van een meer georganiseerd samengaan, t.b.v. aanbiedingen en verwerving van gewenste zegels en brieven, lektuur etc. Besparing van portokosten mogelijk.

5. Instellen van een studiebibliotheek ten gerieve van hen die naast het verzamelen alleen, toch wel iets meer willen door-dringen in het zo interessante en uitgebreide gebied der filatelie, voornamelijk van USA en Canada.

Hiervoor is met medewerking van onze leden een aantal boekwerken en tijdschriften samengebracht welke ter beschikking staan van onze leden die daar belangstelling voor hebben. Bijgesloten een boekenlijst met de daarin aanwezige lektuur. Aanvragen te richten tot de redactie van ons blad.

PANAMA CANAL ZONE

Zoals wij reeds in ons vorig nummer aankondigde, volgt hier een overzicht van het verzamelgebied "Canal Zone". Doordat uit onze studiegroep diverse blijken van interesse omtrent dit possessiegebied der Verenigde Staten naar voren kwamen, leek het ons nuttig daaraan een artikel te wijden.

Allereerst een globale blik op de geografische ligging van dit gebied in Midden-Amerika.

Het Panamakanaal dat de Atlantische Oceaan met de Grote Oceaan verbindt, heeft een lengte van 81,6 k.m. de breedte varieert van 91 - 305 meter.

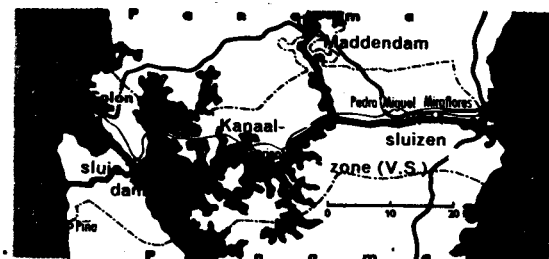
In het noorden ligt het door de Rio Ghagres gevoede Gatunmeer, vanwaar

de schepen via een stelsel van drie sluizen, waar ze met behulp van sleeplocomotieven worden doorgevoerd, in de Gaillard doorsnijding komen; aan de zuidzijde komen ze via drie sluizen in de Grote Oceaan; deze sluizen hebben een lengte van 304 m, een breedte van 33,5 m. en een drempeldiepte van plm. 13,7 m. Reeds in de 16e eeuw bestonden er plannen voor de aanleg van een dergelijk kanaal. Pas in 1876 stichtte de fransman Ferdinand de Lesseps, de bouwer van het Suezkanaal, een maatschappij om dit doel te verwezenlijken.

In 1879 verkreeg deze maatschappij een concessie en in 1881 begon de aanleg van het zonder sluizen ontworpen kanaal.

Daar men een veel te lage begroting en te weinig kapitaal had en er bovendien 22.000 arbeiders omkwamen door malaria, gele koorts en daarbij nog veelvuldige bergverschuivingen voorkwamen, ging de maatschappij in 1889 failliet.

Vele duizenden Fransen verloren hierbij hun geïnvesteerde spaargeld. Een gerechtelijk onderzoek in 1893 compromitteerde verscheidene Franse staatslieden en geldmagnaten, waaronder De Lesseps zelf en Clemenceau de grote Franse staatsman. Het beruchte "Panama-schandaal" maakte Frankrijk rijp voor de antisemitische houding, hetwelk in 1894 bij de

affaire Dreyfus blijken zou. In 1899 namen de Verenigde Staten de concessie over en de aanleg van het sluizenkanaal ving aan, het duurde tot 1914 voor het was voltooid. In 1903 bood Amerika de staat Colombia, Panama was deelstaat van Colombia, een vergoeding aan voor de zone waarin het zich bevond, maar dit werd geweigerd, hierop verklaarde de deelstaat Panama zich onafhankelijk. Drie dagen later erkende Amerika de nieuwe staat en zond oorlogschepen om een Colombiaanse invasie te beletten. Weer twee weken later stond Panama de zone af.

De 1676.3 km² grote kanaalzone (ca. 49.500 inwoners) werd bestuurd door een gouverneur die benoemd wordt door het Amerikaanse Ministerie van Oorlog.

Er loopt een spoorweg door de zone, de steden Panama City en Colón zijn Panamese enclaves in de zone.

In 1965 kwamen de Verenigde Staten met Panama overeen, na onlusten in de zone, de Panamese soevereiniteit over de zone te zullen erkennen en een nieuw kanaal te graven zonder sluizen. Op 26 juni 1967 kwam een nieuw ontwerpverdrag tot stand, dat rechtstreeks aanleiding werd tot een regerings-crisis in Panama.

Per jaar passerèn er ruim 14.000 betalende schepen.

Voor het verzamelgebied Canal Zone bestaat in Amerika een grote belangstelling. In Europa wordt het ook verzameld, maar het is toch wel typisch dat we op een internationale postzegeltentoonstelling, zelden een inzending van dit toch wel interessante verzamelgebied tegenkomen, wat ook voor Panama geldt.

De Canal Zone wordt tot dusver door de Verenigde Staten beheerd en dit land onderhoudt er derhalve ook een eigen postdienst. Tot voor kort was er weinig of geen literatuur te vinden, welke de filatelist een overzicht verschafte van alles wat met de postgeschiedenis van de Canal Zone samenhangt, doch hierin is verandering merkbaar door de officiële publikaties van de gouvernementspostdienst.

In 1903 overdrukte Panama de tot toen gebruikte zegels van Colombia met het woord "PANAMA", República de Panama, enz. De stad Panama zorgde voor vier verschillende opdrukken, de

stad Colón voor drie en de stad Bocas del Toro voor twee. Gebrekkige inrichting van de drukkerijen, slecht ingewerkt personeel, knoeierijen om veel geld uit deze uitgiften te slaan, waren er de oorzaak van, dat die opdrukken Panama enz. in vele variaties en met een groot aantal fouten en foutjes voorkomen. De postzegels van Colombia met opdruk "Panama" werden ook van de opdruk "Canal Zone" voorzien en dienden sinds 1904 als frankeerwaarden in de Zone.

Van de presidentenserie der USA van 1902/03 kregen in 1904 eveneens de opdruk "Canal Zone" en wel op vijf waarden t.w. de 1, 2, 5, 8 en 10cent (Scottn. 300, 319, 304, 306 en 307). In 1905 kreeg Panama zijn eerste twee eigen zegels, deze werden ook voor de kanaalzone gebruikt, na een opdruk "Canal Zone" te hebben gekregen.

Dat de zegels met opdruk "Panama" en "Canal Zone" van 1904 wemelde van foutjes en afwijkingen spreekt vanzelf. Bovendien waren er voor de opdruk "Panama" slechts opdrukclichés tot bedrukken van 50 zegels beschikbaar. De vellen bevatten echter 100 zegels en dus moest elk vel tweemaal worden bedrukt met het woord "Panama". Het gebeurde veelvuldig dat de drukker het vel eenvoudig omdraaide, met het gevolg dat op de ene velhelft het woord "Panama" gelezen werd van onder naar boven en op de andere helft van boven naar onder. Ook komt deze variatie bij de met "Canal Zone" overgedrukte zegels voor.

Het zou nog tot 1928 duren alvorens de Canal Zone eigen zegels ging uitgeven. Op de 2centzegel komt het portret van generaal Goethals voor, onder wiens leiding het kanaal in 1914 werd voltooid, zodat het eerste schip op 15 augustus van dat jaar in tien uur tijds door het kanaal kon varen. 25 jaar later in 1939 kwam een grote herdenkingsserie uit met opnamen van verschillende delen van het kanaal. Heel moeilijk zijn brieven te vinden die via Panama verzonden zijn vóór het kanaal gereed was.

Al in 1855 was er een spoorverbinding tussen de Atlantische Oceaan en de Grote Oceaan klaar gekomen. Er is tot 1914 een belangrijk postverkeer via deze spoorweg geweest. De brieven naar de westkust van Noord- en van Zuid-Amerika werden met schepen naar Colón vervoerd, dan met de trein naar Panama City en dan weer per boot (en omgekeerd).

Ideaal was die verbinding niet, maar het was voor 1914 de korste weg.

De Canal Zone heeft eigen luchtpostzegels, eigen strafportzegels en zelfs eigen dienstzegels gehad. Gelukkig worden in de Canal Zone, in tegenstelling met Panama, slechts weinig zegels uitgegeven. Sinds 1904 nog geen 300 en met inbegrip van de postwaarden, nog geen 350 verzamelbare stukken. Dit voor de echte filatelisten onder ons een nog interessant gebied, rijp voor diverse ontdekkingen.

Vanzelfsprekend is deze korte beschouwing in geen enkel opzicht compleet over de postgeschiedenis van de Canal Zone. Deze bijdrage beoogt slechts belangstelling te wekken voor dit aardige verzamelgebied, dat toch wel in de loop der jaren zal worden afgesloten.

EEN CENTRAAL GERICHT RUILSYSTEEM ?

Op onze bijeenkomst op 11 september j.l. kwam een probleem naar voren hetwelk de algemene aandacht verdient. Het betreft het ontbreken van onderlinge ruilkontakten binnen onze groep. Vooral de z.g. "buitenleden" welke of veraf wonen of verhinderd zijn de bijeenkomst te bezoeken zouden met deze wijze van ruilkommunikatie gebaat zijn. Hoewel wij op onze vergaderingen aan ruilen onderling ruime gelegenheid geven, staan deze leden in dit opzicht buitenspel.

Voor hen (meer dan 50% van het ledental) hebben wij het plan, een z.g. ruilbank in het leven te roepen, echter wel met voldoende animo hiervoor. Het zou aldus te realiseren zijn dat b.v. lid A, veraf wonende, zegels of brieven heeft welke hij wil ruilen of verkopen, terwijl lid B, als winkelier zijnde, zaterdags meer aan zijn zaak dan aan postzegels moet denken, zodoende niet de bijeenkomsten kan bezoeken, wel belangstelling toont met lid A in kontakt te treden en tot ruiling of koop wilt overgaan. Wij zorgen dan voor zo'n ruilkontakt aan de hand van ons ruilsysteem. Wie hierin is geïnteresseerd zend even een berichtje aan de redaktie.

ENQUÊTE BETREFFENDE SPECIALISATIE-EN LEZERSONDERZOEK

Alle leden van de Studiegroep USA-Canada worden hierbij verzocht aan deze belangrijke enquête binnen onze groep deel te nemen. Dit onderzoek is zowel voor de gehele studiegroep van belang, doch ook voor uzelf.

Gaarne vragen wij ieder van U de hieronder opgenomen toelichting, aandachtig door te lezen, alvorens over te gaan tot het invullen van het enquêteformulier.

TOELICHTING

Allereerst een paar opmerkingen omtrent het doel van deze enquête. Voorop staat dat de leden hierdoor in de gelegenheid worden gesteld, zowel in het kader van de studiegroep, als ieder voor zich individueel, onze liefhebberij met nog meer genoegen te beleven en naarmate de behoefte en beschikbare tijd, tot verdere diepgang en ontwikkeling te brengen.

SPECIALISATIE- EN LEZERSONDERZOEK

De enquête bestaat uit twee belangrijke onderdelen:

A. een specialisatieonderzoek / B. een lezeronderzoek.

Het specialisatieonderzoek is om verschillende redenen van belang. De uitkomsten hiervan geven de redactie van ons blad, de mogelijkheid zich een oordeel te vormen omtrent nieuwe onderwerpen, waarvoor voldoende interesse wordt getoond om daaraan aandacht te besteden in toekomstige afleveringen van ons blad. Ook om verschillende andere redenen van belang. De resultaten zullen namelijk zoveel mogelijk benut worden bij het opzetten van een effectievere indeling van het rondzendverkeer. Bovendien overweegt het bestuur, indien hiervoor bij voldoende leden belangstelling en instemming bestaat, om de resultaten van dit onderzoek te publiceren in een speciale ledenlijst met naam- en adresvermelding. Hierdoor zouden onderlinge contacten tussen leden met een dezelfde of gelijkgerichte verzamel/specialisatie-belangstelling, aanzienlijk kunnen worden bevorderd.

Het bestuur denkt hierbij ook in het bijzonder aan de leden die om welke reden ook, de bijeenkomsten van de studiegroep niet of niet regelmatig kunnen bezoeken, maar die wel geïnteresseerd zijn in het opbouwen en onderhouden van kon-

takten met een of meerdere leden van onze studiegroep.
B. Aan de hand van de resultaten van het lezersonderzoek echter, hoopt de redaktie van ons blad, meer inzicht te krijgen in de mate waarin de inhoud van dit blad is afgestemd op de belangstelling der leden.
Bij het hierop gerichte lezersonderzoek, is uitgegaan van de inhoud van de laatste zes afleveringen van ons blad.
Om dit voor U enigzins te vergemakkelijken, zijn hierin een aantal groepen van artikelen onderverdeeld.

ENQUÊTEFORMULIER

Dit formulier is met zorg samengesteld en op een zodanige wijze, dat ze het bestuur en de redaktie een maximum aan nuttige informatie verschaft, zonder dat een onevenredige mate van inspanning van de leden wordt gevraagd.
Het invullen van de cirkeltjes (°) en doorhalen van (Ja of Neen) is voldoende. Eventuele toelichting en/of opmerking zijn ook zeer welkom, doch niet direkt vereist.
Wij hopen en verwachten enigzins dat vele, liefst alle van onze leden het belang van deze onderlinge enquête inzien en er ook naar handelen door invullen en toezenden aan de redaktie. Vanzelfsprekend kan dit ook persoonlijk op onze eerstvolgende bijeenkomst, zaterdag 13 november a.s. meegebracht worden, hetgeen porto spaart.

SLUITINGSDATUM

Wij verzoeken U vriendelijk het ingevulde formulier zo spoedig mogelijk, althans voor 13 november a.s., aan de redaktie te willen toezenden. Het registreren van de ingekomen reactie kan dan ten eerste worden bespoedigd.
De uitslag van dit onderzoek krijgt U dan ook binnen korte tijd onder ogen. Werkt mee, ook in uw eigen belang. Doen!!!

ZAL HET WAT UITMAKEN . . .

als ik het enquêteformulier niet invul?

Strikt oppervlakkig gezien, totaal niets, maar Uw lidmaatschap van onze studiegroep bewijst toch het tegendeel. Oppervlakkigheid kweekt verveling!

Ten gerieve van en aansporing tot zegelstudie, stellen wij aan hen die daar behoefte aan gevoelen, een groot aantal boekwerken en filatelistisch gestelde tijdschriften ter lezing beschikbaar. Een dergelijke onmisbare dokumentatie belicht merendeels uitvoerige beschrijvingen omtrent het objekt "postzegel" tot in de kleinste details.

Niet alleen de voorkomende plaatfoutjes in een of ander zegelbeeld bepalen zegelstudie, doch meer in bijzondere mate het hoe en waarom een postzegel het licht zag.

Welk drukprocédé, welke perforatie was van toepassing voor een postzegeluitgifte? Welk papier waarop, en welke kleur waarmee gedrukt werd was nodig om een zegel zijn eigen vorm te geven? Bij het gebruik der zegels, vooral de diverse waarden welke vereist waren op verschillende poststukken, in de periode van de in omloop zijnde zegels?

De kennis hiervan, ook wel posthistorie genoemd, is met recht onmisbaar als men iets meer van zijn hobby wilt maken dan het eenvoudige verzamelen zonder meer, aan de hand van een of andere katalogus.

Ook het ontwaarden van het betalingsbewijs (postzegel) voor verleende postale diensten door middel van stempelingen, is een studie op zich.

Studieboeken zijn, wanneer een meerdere verdieping in onze liefhebberij aanwezig is, een onmiskenbare bron van informatie. Niet alleen voor ons persoonlijk genoeg, doch ook om een onderscheidingsvermogen te scheppen tussen echt en vals. Ook daarom is een gedegen zegelstudie belangrijk, om zich te hoeden tegen de vele kwalijke praktijken die in de postzegelwereld aan de orde van de dag zijn. Tevens geeft een meerdere kennis een verhoging van ons filatelistisch niveau. Hoe meer men weet, hoe meer men daaraan genoeg beleefd.

Het strekt onze studiegroep ten eer U, als lid, een uitgebreide bron van dokumentatieve inlichtingen te kunnen aanbieden. Een kostbare verzameling van boeken en tijdschriften welke elders onvindbaar zijn, staan ter uwer beschikking. De op de volgende bladzijden keuze uit diverse titels en omschrijvingen, geeft U een overzicht van de bibliotheek.

BOEKENLIJST STUDIEGROEP USA-CANADA

1. The 19th Century Postage Stamps of the United States.
by Lester G. Brookman. (Engelse taal) Deel I
2. The 19th Century Postage Stamps of the United States.
by Lester Brookman G. (Engelse taal) Deel II
3. 19th Century United States. Fancy Cancellations.
by Herst-Zareski. (Engelse taal)
4. Postal Markings of Boston to 1890.
by Maurice C. Blake and Wilbur W. Davis. (Engelse taal)
5. The United States Five Cent Stamps of 1856-1861.
by Henri W. Hill (Engelse taal)
6. Postage Stamps of the United States 1847-1950.
Post Office Department (Engelse taal)
7. National Philatelic Museum. Deel III. (Engelse taal)
8. Perforation Centennial Book 1851-1857.
by David Lidman. (Engelse taal)
9. New York. Ten Decades Ago 1840-1850. (Engelse taal)
10. The Great Mail. A Postal History of New Orleans.
by Leonard V. Huber and Clarence A. Wagner. (Eng. taal)
11. The One Cent Franklin 1851-1857. (Engelse taal)
12. The Ten Cent Washington 1855-1857. (Engelse taal)
13. The Black Jack of 1863-1867. (Engelse taal)
14. The United States Three Cent Issues Chronicle 1851-1857.
(Engelse taal)
15. Classic United States Stamps 1845-1869. (Engelse taal)

16. Het leven van Abraham Lincoln. (Nederlands)
Dr.J.H.Schutte-Nordholt
17. Lincoln. von Emil Ludwig. (Duitse taal)
18. De Amerikaanse Burgeroorlog 1860-1865. (Nederlands)
Victor Austin
19. Photographic Sketch Book of the Civil War. (Eng.taal)
20. The Romance of Stamp Collection. (Eng.taal)
by Ernest A. Kehr
21. The World of Stamp and Stamp Collecting. (Eng.taal)
by Arthur Blair
22. Le monde merveilleux des Timbres-Poste. (Franse taal)
Jacqueline Caurat
23. The Illustrated Encyclopedia of Stamp Collecting. (Eng.taal)
by Otto Hommig
24. American History trough Commenmorative Stamps. (Eng.taal)
by Henri Bloømgarden
25. All Colour Book of Stamps. (Eng.taal)
by Kenneth Chapman and Barbara Baker
26. Timothy O'Sullivan, America's forgotten Photographer. (Eng.taal)
by James D. Horan
27. Price List of Philatelic Literature. (Eng.taal)
by Frits Billig

CANADA

28. The Admiral Stamps of Canada 1911 to 1925. (Eng.taal)
by Hans Reiche
29. Canadian Stamps Variaties (Eng.taal)
by Hans Reiche

Naast deze dikwijls bijzondere en interessante studieboeken beschikken wij ook over een zeer groot aantal jaargangen van filatelistische tijdschriften o.a. The American Philatelist The Chronicle of the U.S. Classic Postal Issues, Stamps, Stamp Collecting en The Collectors Club etc.

Alleen al van The American Philatelist, plm. 21 jaargangen. 37

In deze tijdschriften komen vele omschrijvingen en beschouwingen over zegels, brieven, stempels, kaarten en varia in voor, zowel van klassiek als modern, Thematiek en Luchtpost. Welhaast niet in bescheiden vorm te registreren.

Geef daarom U interesse aan ons op en wij zorgen dat U er de nodige informatie over krijgt.

Vanzelfsprekend staan wij ten alle tijde open voor eventuele aanbiedingen tot aankoop van filatelistische boeken en tijdschriften welke onze verzamelgebieden behandelen.

Vooraf in dit verband is literatuur over Canada zeer welkom. Ook de US Possessions zoals; Philippijnen, Cuba, Canal Zone, Porto Rico, Hawaii en Deens West Indië.

Tevens staat ook de Geconfedereerde Staten van Amerika op ons verlanglijstje, zowel als speciale precancelcatalogi.

U dient hiermee het algemeen belang tegen een beslist goede aankoopsprijs welke wij er tegenover stellen.

Eventuele aanbiedingen te richten aan onze redactie.

Tegenover deze service van een bibliotheek stellen wij een geringe bijdrage voor elk boek of tijdschrift vast van een gulden per aflevering. De uitleen is gesteld op 3 weken en zonodig ook voor langere tijd met een kleine vergoeding.

Het spreekt voor zich dat men de toegezonden literatuur met uiterste voorzichtigheid behandelt. Er zijn zeer kostbare en onvervangbare werken onder, meestal afgestaan uit eigen bezit der leden. Stelt deze vriendelijke geste dus niet te leur door een onzorgvuldige behandeling.

Fotokopiëren is in vele gevallen toegestaan, mits aan de voorgaande bepalingen ten volle is voldaan.

Eventuele uitbreidingen worden in ons blad kenbaar gemaakt.

Portokosten zijn vanzelfsprekend voor uw rekening, zowel voor toezending als voor retourzending. Deze kosten kunt U vermijden door vroegtijdig uw wensen daaromtrent aan ons kenbaar te maken en het op onze bijeenkomsten in ontvangst te nemen. Ook zou eventueel in de omgeving Amsterdam, Haarlem of Leidschendam, ruiladressen kunnen worden gevormd waar men de boeken etc. kan ophalen en resp. terug kan bezorgen. Laat deze wijze van studievermeerdering niet ongeraadpleegd liggen en wanneer er misschien de gestelde taal moeilijkheden brengt, staan wij open voor informatie.

Gedurende enige jaren was de Panam actief in de Nederlandse Antillen. Op 8 juli 1929 werd Panama opgenomen in de route naar Willemstad. De eerste retourvlucht van Curacao naar Panama door de Panam vond plaats op 24 juli 1929.

Op 27 april 1930 werd het traject Miami-Cristobal 2 maal per week gevlogen. Op 6 mei 1930 werd de Panam-dienst van Miami naar Curacao verlengd naar Venezuela, waar voortaan Maracaibo en Puerto Cabello werden aangedaan.

Inmiddels waren de vliegtuigen verbeterd, waardoor een grotere aktieradius mogelijk was en de Panam nu ook grotere afstanden over zee kon afleggen.

De postdienst via Nicaragua werd nu verlengd van Miami over Cienfuegos (Cuba) en Kingston (Jamaica) naar Cristobal, vanwaar naar Willemstad werd gevlogen.

Op 10 februari 1931 werd de Panam-lijn Miami-Willemstad-La Guaira verlengd naar Maturin in Venezuela en Port of Spain op Trinidad. Daar kon aansluiting verkregen worden op de Panam-dienst USA-Zuid Amerika.

Op 1 mei 1931 werd de verbinding Miami-Willemstad opnieuw versneld door verlegging van het zeetrajekt. De post vloog nu van Miami via Cienfuegos en Kingston. Op 19 november 1931 werd op dit trajekt voor de eerste maal de post vervoerd met de nieuwe vliegboot "American Clipper", bestuurd door Lindbergh. Aangezien er van Amerikaanse zijde echter weinig belangstelling bestond voor de verbinding met Willemstad, werden de Panam-vliegroute op Curacao in 1931 gestaakt. Het zou tot 4 maart 1961 duren voordat de Panam weer een dienst opende van New York naar Willemstad.

DE P.A.A. OVER DE OCEAAN

In de zomer van 1931 maakte Lindbergh in opdracht van de Panam een aantal observatievluchten naar het noorden van het Noord-Amerikaanse vasteland, een en ander als voorbereiding voor toekomstige vluchten naar Europa.

De sprong naar de Oude Wereld werd echter niet in één keer gemaakt. Er kwam eerst een dienst naar Bermuda en eind 1931 ging Panam ook post vervoeren naar Halifax op Nova Scotia.

Het verkrijgen van landingsrechten voor Panam op IJsland en het sturen van expedities naar dit land en Groenland, voor het onderzoek van het klimaat en de terreingesteldheid, waren even zovele aanwijzingen dat de luchtverbinding tussen Amerika en Europa slechts een kwestie van tijd was. In 1933 maakte Lindbergh zijn bekende observatievlucht naar Scandinavië via IJsland en Groenland. In die tijd was men nog de mening toegedaan dat vluchten over zee gemaakt moesten worden met vliegboten. Daarom vloog de Panam op deze trajekten dan ook met Sikorsky-, Glenn Martin- of Boeing-amphibievliegtuigen.

In 1932 begon de Panam ook plannen te maken om een dienst over de Pacific te beginnen. Zij bestelde Sikorsky S-42 en Glenn Martin M-130 vliegboten en onder leiding van Captain Edwin C. Musick werd met de voorbereidingen begonnen. Deze Musick zou in de komende jaren veel baanbrekend werk verrichten, maar helaas, praktisch na het volbrengen van deze taak kwam hij boven de oceaan om het leven.

Op een bijeenkomst te New York verklaarde Panam's president Juan Trippe: "We are getting ready to fly the Pacific" en hiermede werd de wereld medegedeeld, dat men aan de vooravond van Panam's grootste troef stond, n.l. de eerste maatschappij met een post- en passagiersdienst over de Pacific.

Op 16 april 1935 maakte de Panam haar eerste proefvlucht van San Francisco naar Honolulu met de Sikorsky S-42 ofwel de Pan American Clipper. Deze vliegboot vervoerde 10.000 brieven welke van een speciaal stempel werden voorzien, te weten, "Pan American Clipper First Flight California-Hawaii".

Het vertrek vond plaats op 16 april om 23.50 uur en op 17 april landde de vliegboot te Pearl Harbour om 18.30 uur. Inmiddels was ook het schip "North Haven" met personeel en materiaal naar Midway vertrokken om de doortrekking van de luchtlijn voor te bereiden.

Op 23 april 1935 startte Musick voor de terugvlucht naar Alameda bij San Francisco en ook op deze vlucht werd een flinke hoeveelheid post vervoerd, waarvoor een speciaal stempel werd gebruikt, n.l. "First Flight Pan American Clipper Hawaii-California".

Op 12 juni 1935 vertrok Capt. Musick met de S-42 weer van Alameda naar Honolulu, doch deze keer ging de vlucht door naar het inmiddels ingerichte Midway. Op 21 juni keerde de

vliegboot weer in San Francisco terug van deze retourvlucht. Op 9 augustus 1935 vertrok Capt. Sullivan met de "Oriental Clipper" uit San Francisco naar Hawaii, Midway en Wake en keerde 28 augustus weer op zijn basis terug. Voor deze vluchten werden twee speciale stempels gebruikt.

Op 11 november 1935 ontving de Panam haar eerste Glenn-Martin M-130 vliegboot, de NC-14716. Deze vliegboot was voorzien van vier Wasp-motoren van 800 pk elk. De maximum snelheid was 270 km per uur. De kruissnelheid 250 km per uur. De doopnaam was "China Clipper".

Op 22 november 1935 startte deze "China Clipper" voor een eerste vlucht van de regelmatige dienst over de Pacific. Van deze vlucht geven wij hierbij een afbeelding van een der brieven welke destijds meevlogen.

Gouverneur Frank L. Merriam van Californië proclameerde deze dag officieel tot "Pan American Airways Day". De Postmaster General, James A. Farley, bekend van diverse buitengewone blocks- en postzegeluitgiften, kwam uit Washington over om getuige te zijn van wat hij noemde "The beginning of the greatest and most significant achievement in the marvelous and fascinating development of air transportation".

Van de bases Honolulu, Midway, Wake, Guam en Manilla kwam bericht dat alles in gereedheid was en hiermee waren alle belemmeringen verdwenen en kon de Clipper haar reis aanvangen.

GESCHIEDENIS VAN DE VERENIGDE STATEN (vervolg 3)

Benjamin Franklin (1706-1790) was boekdrukker, uitvinder en vooral een groot staatsman. Van 1753 tot 1774 was hij Postmaster-generaal van alle Engels-Amerikaanse koloniën. Vertegenwoordigde deze koloniën in Engeland in 1757-1762 en in 1766-1775. Hij protesteerde krachtig tegen het opleggen van belastingen aan de koloniën.

Van 1776 tot 1785 gezant in Frankrijk. Van 1785 tot 1788 was hij president van de uitvoerende raad van Pennsylvania. in 1787 lid van de grondwetgevende vergadering. Uitvinder van de bliksemafleider.

Benjamin Franklin komt voor op de postzegels der Verenigde Staten onder de Scottnummers van: 1. Portret naar een schilderij van James Barton Longacre; 3. Profielbuste; 38. Idem, maar nu naar links kijkende; 63. Idem, maar nu weer naar rechts en nr. 71 weer naar links kijkende; 112. blijft links zo ook nr. 134, 145, 156, 182, 206, 212, 219, 247, 279.

Nr. 300 geeft weer enige andere pose; 331 als een der eerste van een lange reeks met het zelfde postzegelbeeld (medaillons uitgave 1908-1920). Nummer 552 met hetzelfde portret; dan is het een hele poos rustig tot in 1938, nr. 803 waar hij weer ten tonele verscheen. Dan plots zijn portret op een blokje uit 1947, nr. 947 en 948 Scott. In 1954 weer op een postzegel nr. 1030; Al deze zegels geven slechts een portret, doch het zegel nr. 1073 geeft hem weer ten voete uit met zijn befaamde vlieger waarmee hij zijn uitvindingen i.v.m. het opwekken van electriciteit, bewerkstelligde. Nr. 1393D geeft hem weer met enige functies in schrift; nu zullen enkele scherpzinnige beeldverzamelaars onder ons kunnen opmerken dat zegelnr. 120 (Declaration of Independence) ook zijn persoon voorkomt, omdat hij een der ondertekenaars is geweest. O.K. vooruit dan maar! Maar wat doen we dan met de Official Stamps, de War Saving Stamps, de Carriers, de ingedrukte zegelbeelden in de Stamped Envelopes and Wrappers, en niet te vergeten de Postal Card met zijn portret?

Al met al toch een enorme reeks van eerbewijzen (wat postzegels toch in zekere mate zijn). Ondanks deze vele Franklin-zegels heb ik echter nog nooit een beeldcollectie van deze grote Amerikaan gezien. Iets voor U om er mee te beginnen?

Boston wordt in 1776 door de patriotten veroverd, Washington trekt met zijn leger naar New York in de verwachting dat de Engelsen het eerst een aanval op deze stad zullen doen. De Engelse vloot met leger onder aanvoering van Admiraal Howe en Generaal Howe, twee broers, komen op 2 juli 1776 voor New York. Teneinde bloedvergieten te voorkomen, worden onderhandelingen gevoerd tussen de gebroeders Howe en een patriottische delegatie onder leiding van Benjamin Franklin. Deze onderhandelingen lopen op niets uit en de strijd om New York begint.

Washington heeft zijn troepen op de heuvels van Brooklyn opgesteld, doch Generaal Howe valt Washington in de rug aan. De slag wordt door de patriotten verloren, maar Washington ziet kans om s'nachts met in beslag genomen kleine schepen, zijn leger naar de andere zijde van de rivier te voeren en zo door een meesterlijke uitgevoerde aftocht, zijn leger te redden (Scottnr. 617). New York wordt door de Engelsen ingenomen en de achtervolging van het patriottische leger werd ingezet. Teneinde achter de Engelse plannen te komen, wordt Nathan Hale naar New York gezonden om te spioneren (nr. 551 beeltenis N.Hale). Hij wordt echter gegrepen en veroordeeld tot de strop. Zijn laatste woorden waren: "Ik betreur het dat ik slechts éénmaal mijn leven voor het vaderland kan geven".

Het leger van Washington wordt steeds kleiner, tegen het einde van 1776 nog slechts 5000 man.

Op 28 oktober 1776 levert hij onverwachts een veldslag, bekend als de "Battle of White Plains", het laden van de kanonnen van de batterij van Alexander Hamilton, naar een schilderij van E.F.Ward (nr. 629 en 630), links de vlag van 1783 met 13 sterren van de toen bestaande Staten, waarover later meer, en rechts de zogenaamde Vrijheid-of-Dood-vlag waaronder in deze slag voor het eerst werd gevochten.

In deze slag commandeerde Alexander Hamilton een batterij. Hamilton werd geboren in 1757 en was een der grondleggers der Verenigde Staten. Leider van de Federalisten, de voorstanders van een krachtig centraal gezag.

In 1789 was hij Minister van Financiën, stichtte een Nationale Bank. Overleed in 1804 aan de gevolgen van een duel met Aaron Burr (Portret van Hamilton, nrs. 143, 154, 165, 190, 217, 1053; nr. 1086, Hamilton en de Federal Hall in New York).

Over het algemeen wordt bij het ontdekken van afwijkingen en onregelmatigheden in het zegelbeeld, van plaatfouten gesproken. Is deze benaming wel altijd juist?

Er bereiken de redactie tal van meldingen van ontdekte zegel onregelmatigheden welke meestal als platenfouten worden gekenmerkt die echter achteraf druktoevalligheden blijken te zijn. Wat is nu het verschil tussen beide voorkomende definities? Ook de prijswaarderingen geven een groot verschil te zien, zo zijn plaatfouten meestal wél aangegeven in catalogi en toevallige drukonregelmatigheden niet.

Om het onderscheid te kunnen ontdekken vraagt een zekere kennis van druktechnische aard, waardoor wij in staat zijn deze fouten in beide kategoriën te definieren.

Om met het begrip 'plaatfout' te beginnen is het belangrijk iets meer te weten van de produktie der platen, want daarbij komen plaatfouten in de meeste gevallen tot stand.

Het begin van een zegeluitgifte vangt aan met het ontwerp, Dit wordt meestal gedaan in een sterk vergrote vorm ten opzichte van het postzegelformaat. Dit is nodig om de fijne details aan te geven welke onmogelijk in het kleine formaat van de zegel zouden kunnen bewerkstelligt worden.

Van het goedgekeurde ontwerp wordt een matrijs (Die) op het postzegelformaat gegraveerd, door middel van een daarvoor bestemde apparaat. Deze Die bestaat uit een zacht metaal, (koper of anderzins) om het graveren te vergemakkelijken.

Daarna wordt deze kleine matrijs, of ook wel moedervorm geheten, verhard. Van deze verharde plaat worden proeven gedrukt om het uiteindelijke resultaat te beoordelen.

Zonodig brengt men hierin nog de korrekties aan welke dan de definitieve Die zullen gaan vormen.

Vervolgens wordt van deze Die, welke in spiegelbeeld zich aan ons voordoen, de nodige zegelbeelden voor reproductie in de drukplaat ingeperst (ingewigde plaatkonstruktie).

Deze wigrol (Transfer Roll) bevat veelal drie zegelbeelden op juiste afstand van elkaar gemonteerd op een stalen rolschijf welke voorzien is van een as, die in de wigpers wordt geplaatst. Daarna gaat men over tot het inwiggelen van

het benodigd aantal zegelbeelden in de definitieve drukplaat. Na verharding van deze plaat is deze voor het drukken gereed. Vanzelfsprekend wordt de plaat vooraf op onregelmatigheden gecontroleerd, maar bij eventuele kleine foutjes, ontstaan bij het inwiggen, door te zware of te lichte persing of ook door kleine onzorgvuldige beschadigingen, krasjes, stipjes enz. is het opspeuren daarvan op de plaat uiterst moeilijk. Daarom trekt men van de plaat enige proeven die het ontdekken van foutjes beter aan het licht brengt (plaatproeven). Toch, ondanks scherpe controle, komt het wel eens voor dat deze plaatfouten aan de aandacht ontglippen en dus worden megedrukt. Veel van deze typische foutjes zijn later ontdekt door postzegelverzamelaars die met loupe gewapend er een sport van maakte dergelijke bijzonderheden op te speuren. Natuurlijk kwamen deze onregelmatigheden in vroegere dagen meer voor dan thans. De nog vaak gebrekkige technische middelen speelden hier een belangrijke rol in. Thans met de verfijnde apparatuur zijn plaatfouten zo goed als verdwenen. Plaatfouten kunnen echter ook bij het drukken zijn ontstaan, o.a. door plaatscheuringen, men spreekt dan van Cracked Plate als gevolg van zwakke plekken welke voor het drukken niet opvielen maar tijdens het drukken, vooral bij grote oplagen, bij de zware druk die nodig was gingen scheuren. De waardering van plaatfouten hangt nauw samen met het gekonstateerde aantal, daarom zijn deze niet altijd zeldzaam. B.v. het Columbuszegel 2c uitgave 1893 heeft zo'n veelvuldig voorkomende plaatfout, Broken Hat, welk zegel ten opzichte van de normale zegel slechts weinig verschil geeft te zien in de catalogusprijs. Anderen daarentegen zijn uiterst zeldzaam doordat ze slechts weinig voorkomen. Volgend keer zullen wij het begrip 'druktoevalligheden' eens nader bezien, daarbij het grote verschil laten zien met de hiervoren behandelde 'plaatfouten'. Tot zover dus nog enig geduld.

PUNTEN VAN OVERWEGING

- Vul beslist het U aangeboden enquêteformulier in!
- Bezoek vooral onze bijeenkomst op 13 november a.s.

STEMPELS DIE SPREKEN

Ongeacht of men nu wel of niet is geïnteresseerd in het begrip "stempels", zal het toch voor eenieder duidelijk zijn, dat deze ontwaardigsbewijzen een grote plaats in de filatelie innemen. Ongebruikte zegels, al of niet met gom, zijn alleen om het ongerepte zegelbeeld verzamelwaardig, hetgeen in b.v. een beeldverzameling zonder meer past. Het betreft dus een special manier van verzamelen, waarbij meestal van deze hoedanigheid van het zegel gebruik wordt gemaakt.

Niets kwaads dus van deze verzamelwijze, ook al omdat dit ook voor stempels, in sommige gevallen, van belang kan zijn.

Men kan derhalve ook met stempels een beeldverzameling completeren.

Filatelistisch gesproken zijn stempels in combinatie met het zegel, somtijds belangrijker zijn dan het betreffende zegel op zich. Men spreekt dan van een zegel/stempel-kombinatie welke in diverse gevallen, in grote mate waardebepalend zijn.

Er zijn voorbeelden ten over om dit aan te duiden.

Het stempel heeft dus een belangrijke betekenis omdat dit voor ons een afleesbare inlichting geeft omtrent zijn oorsprong.

Om een voorbeeld daaromtrent aan te halen het volgende relaas:

Bij het bezoeken van een grote internationale postzegeltonoonstelling kort geleden, werd vanzelfsprekend ook de handelarenstands niet vergeten. Er werd daar door mij een brief gekocht met het zegel Scottnr. 297, uitgave 1901.

Op zichzelf vrij moeilijk op brief nog te vinden. Prijs volle catalogus Scott, \$ 15.00. Het bleek echter een stempel van de eerste dag van uitgifte te bevatten gewaardeerd op \$1250.00 met een duidelijke datum van 1 mei 1901, aan voor- als achterzijde (aankomststempel).

Deze konstatering was louter en alleen aan het stempel te zien. U ziet de wonderen zijn echt de wereld nog niet uit, ook U kunt zo'n voordelige koop kunnen hebben, wanneer door middel van een gedegen studie, vooral op het gebied van stempels, U terzijde staat. Zeg nu niet dat het geluk een woordje meesprak, want zonder kennis was dit geluk voorbijgezien.

Wat niet weet, wat niet deert,
wel ontgaat daarbij veel wat men begeert!

TEST UW KENNIS TEN OPZICHTE VAN POSTZEGELS DER VERENIGDE STATEN EN CANADA

Als intermezzo geven wij in deze rubriek enkele vragen te beantwoorden, waarop U wellicht het antwoord weet. Voor goede omschrijvingen loven we enkele prijsjes uit in de vorm van postzegels of anderszins. Doet allen mee. In ons volgend nummer komen de goede oplossingen. Als U het niet juist hebt, dan is er wat mee geleerd.

- Vraag 1. Waartoe diende in postaal opzicht de postzegel 2c 1863, Black Jack (Scottnr.73)?
- Vraag 2. Om welke reden zagen de z.g.n. Farley-uitgaven het licht? (Special Printings of 1935).
- Vraag 3. Waartoe ontstonden de "Precancels" van de USA?
- Vraag 4. Wat was de reden van de opdrukken "Kans. en Nebr.".
- Vraag 5. Waarom werd het zegelbeeld van een bever gebruikt op diverse Canada-postzegels?
- Vraag 6. Op welke USAzegel komt het portret voor van Casey Jones en wat was hij.
- Vraag 7. Was Benjamin Franklin president, staatsman, uitvinder en/of postmaster?
- Vraag 8. Waartoe een boom op een postzegel? (Scottnr.772)
- Vraag 9. Welke plaatfout zit er in zegeluitgave Scottnr. 922. Ontwerpfout?

Even lachen s.v.p.

De FLUORESCERENDE ZEGELS VAN CANADA (2)

In verband met de grote belangstelling over dit voor vele zo belangrijke onderwerp, vragen wij de medewerking van onze leden, welke met deze categorie vertrouwd zijn. Niet alleen Canada doch ook USA wat betreft de fluorescentie der zegels, komen bij ons vele vragen naar voren. De redactie is daarbij niet van machte deze rubriek verder voort te zetten, wat als een gemis gekenmerkt wordt in ons blad. Wie o wie wil ons hierin met artikel of met typevermeldingen ter zijde staan?

CANADA-NOTITIES

Onder deze titel willen wij in ons eerstvolgend nummer van ons blad, van start gaan met artikelen en wetenswaardigheden van dit zo mooie verzamelgebied. Helaas ontbreekt het ons aan de desbetreffende copy. Daarom vragen wij onze Canada-vrienden aan dit kenmerkend gebrek een eind te maken.

Het beschrijven van filatelistisch interessante zegel- of briefdokumentatie voorbehouden, doch merendeels uw eigen belevenissen bij het verzamelen van Canadazegels opgedaan. Uw verzamelwijze en uitgiftebeperkingen zijn ook van grote betekenis, welke ten voorbeeld kunnen strekken.

Als voorbeeld een prettige belevenis van een onzer leden: Ik verzamel al jaren Canada in een algemene vorm, aan de hand van een catalogus. In een boekje uit uw bibliotheek "Canadian Stamp Varieties" kwam mij een omschrijving met afbeelding onder ogen, van 3c opdruk op de 2c uitgave van 1932, King George V. Het gaat hier om de opdruk 3 met een platte bovenkant (Flat 3). Waardering \$ 5.00.

Het bracht mij op het idee mijn zegels daareens op na te kijken en waarachtig ik vond er een, zonder dat ik tevoren daar iets van wist. Leuk! Aldus het relaas van deze blijde verzamelaar.

Bezit is dus verborgen als men er weinig van weet, alleen door bestuderen krijgt dit bezit pas waarde. Ook het prettige gevoel dit zelf te hebben ontdekt aan de hand van studieliteratuur spreekt in hoge mate aan. Men is nooit te "wijs" om iets te leren!

(opdruk)